

Slovenski dom

Štev. 178

V Ljubljani, v torek, 5. avgusta 1941-XIX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Ducejevo sporočilo fašistom, odhajajočim na rusko bojišče

»Spopad med dvema svetovoma... je zdaj v petem dejanju«

Rim, 5. avgusta. s. Duce je pregledal v Mantovi legijo Crnih straž pred odhodom na vzhodno bojišče. Pri tej priliki je imel naslednji govor:

Legionarji!

Velika čast in visoka predprava vas čaka in ki smo ga začeli mi v daljnih letih, ko so nastopali revolucionarni oddelki, je zdaj prišel do svojega dodatka. Drama je v petem dejanju. Razporeditev je zdaj popolna. Na eni strani Rim, Berlin, Tokio, na drugi strani London, Moskva, Washington. (Dolgotrajno žvižganje.)

Spopad med dvema svetovoma, ki smo ga hoteli in ki smo ga začeli mi v daljnih letih, ko so nastopali revolucionarni oddelki, je zdaj prišel do svojega dodatka. Drama je v petem dejanju. Razporeditev je zdaj popolna. Na eni strani Rim, Berlin, Tokio, na drugi strani London, Moskva, Washington. (Dolgotrajno žvižganje.)

Niti najbolj oddaljen dvom se nas ne dotika glede izida te ogromne bitke: zmagali bomo! (Navdušeno pritrdjevanje.) Zmagali bomo, ker

zgodovina pravi, da morajo propasti narodi, ki zastopajo ideje preteklosti sprčo narodov, ki zastopajo ideje bodočnosti.

Legionarji!

Na ruskem bojišču se boste bili ne samo z nemškimi tovariši, temveč tudi s Finci, Madžari, Romuni, Slovaki in s prostovoljci drugih narodov.

Prepričan sem, da bo vaše vedenje v taborih brezhibno, v boju pa da boste napeli vse sile s skrajno odločnostjo. (Legionarji vpijejo: »Da, Duce!«)

Kdor se v boju obojavlja, pade.

Te moje besede naj bodo popotnica, ki vas spremlja, izpoved vere, znamenje zmage.

Legionarji! Pozdrav Kralju!

Vojno poročilo št. 426

Novi uspehi na morju in na afriški celini

Uradno vojno poročilo št. 426. pravi: Pomorsko oporišče Malta je bilo znova bombardirano od naših letalskih oddelkov.

Nekatera sovražna letala so s strojnimi streljali na letališče Catania in Reggio Calabria. Nekaj ranjenih, malo škode.

Severna Afrika: Pomembna delavnost prednjih oddelkov na bojišču pri Tobruku. Skupina sovražnih motoriziranih sredstev, ki se je skušala blizu našim postojankam, je bila razpršena z ognjem iz naših baterij. Nekaj angleških vojakov je bilo ujetih.

Angleška letala so metala bombe na kraje v Cirenaiki in v Tripolitani.

Letalski oddelki so bombardirali utrbe, protiletalske postojanke, skladišča in barake v Tobruku, kjer so nastali požari. Prav tako so bile zadete železniške naprave v Marsa Matruhu in angleške pomorske enote severozahodno od tega kraja in sta bili zadeti dve protitorpedovki. Isti oddelki so v plamenih sestrelili štiri angleška lovka letala.

Naša podmornica, ki je delovala na Atlantiku, se ni vrnila. Angleška podmornica »Chalo« (1500 ton) je bila zadeta s torpedi in razsekana na dve od naše torpedovke, ki ji poveljuje poročnik bojne ladje Gino Rosica. Rešenih in zajetih je bilo 91 članov sovražne posadke.

Vzhodna Afrika: Na ozemlju Gondarja so se naši oddelki drzno prebili med prednje sovražne postojanke, zaplenili orožje in prizadejali izgube sovražniku.

Prva parada italijanske vojske na vojnem prizorišču

Berlin, 5. avgusta. s. Vsi nemški listi včeraj poudarjajo prihod italijanskega ekspedicijskega zbora na prizorišče sedanje vojne. Posebni dopis nemškemu poročevalskemu uradu pravi:

Prišli smo ravno ob pravem času, da smo videli prihod italijanskih čet, ki jih v glavnem sestavljajo izbrani oddelki. Vse gre naravnost z računsko natančnostjo. Oddelki za oddelkom stopa z vlakom, za vojniki grede motorna vozila, topovi, lahki oklepni vozovi in vozila za zvezne oddelke. Ko gremo počasi ob korakajočih četah, vidimo samo jasne obraze. Iz veselih vzklikov italijanskih vojakov se vidi, kako se ti močni mladeniči, popolnoma oskrbljeni in oboroženi, odkritosrčno veselijo, da se morejo udeleževati boja proti boljševizmu.

Ukrajina - težišče trenutnih bojov v Rusiji

Nemške armade bodo izsilile odločitev, kadar bo zapovedal Hitler

Hitlerjev glavni stan, 5. avgusta. s. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj izdalo naslednje uradno vojno poročilo:

Na obkoljevalnem krilu v Ukrajini so nemški in madžarski oddelki odrezali življenjsko važne železniške zveze sovražnikov.

Jedro sil sovjetske vojske, obkoljene vzhodno od Smolenska, je zdaj uničeno, ostanek pa je pred razkrojem.

Bojna letala so preteklo noč bombardirala preskrbovalne in oboroževalne naprave v Moskvi ter važen železniški voz ob izviru Dvina.

Berlin, 5. avgusta. s. V snočnji razlagi vojnega položaja na ruski fronti, je nemški radio sporočil, da bodo nemške armade izsilile odločitev in zmago na Vzhodu tedaj, ko bo Hitler smatral, da je nastopil ugodni trenutek.

Po raznih neuradnih poročilih nemškega tiska in agencij je razvidno, da na finski bojišču in na potih proti Leningradu ni bilo posebnih dogodkov, prav tako tudi ne v Estoniji. Pač pa divja huda oklepniška bitka vzhodno od Porkhova v smeri proti Holmu. Strašna uničevalna bitka za Smolensk besni zdaj tretji teden. Ogromen tankovski boj pa se razvija ob silovitih izgubah jugozahodno od Kijeva.

Berlin, 5. avgusta. s. Nemški poročevalski urad javlja, da je južno od Kijeva nemška oklepniška patrila presenetila sovjetski tovorni avtomobil, ki je ostal v močvirju. Po kratkem boju na nož, so Nemci premagali sovjetski oddelki ter ujeli tudi približno neke brigade, pri katerem so dobili spet važne listine.

Zaradi drznega nastopa oklepniškega oddelka, je bilo mogoče obkoliti dva sovjetska polka severozahodno od Pejpuskega jezera v Estoniji. Del teh polkov se je udal, ostanek pa je bil uničen.

Helsinki, 5. avgusta. s. Uradno poročajo, da je težko finsko topništvo uspešno bombardiralo sovjetsko oporišče na polotoku Hangoe, pri čemer je bilo nad 2000 mrtvih, obsežne obrambne naprave in utrube uničene ter potopljene in poškodovane ladje v pristanišču. Sovjetski napadi so bili povsod na finskem vzhodnem bojišču odbiti.

Seja sosveta v soboto

Člani sosveta Ljubljanske pokrajine so sklicani na sejo v soboto dne 9. avgusta v Vladni palači ob 9.30.

Neresnična poročila o potopu italijanske križarke

Rim, 5. avgusta. s. Angleški radio in poročevalske družbe so razširile poročila, da je angleška podmornica torpedirala italijansko križarko s 6000 ali 7000 tonami. Samo angleško pomorsko poveljstvo je označilo zadeto križarko, kot da je to »Eugenio di Savoia« ali »Duca d'Aosta«. Poročilo je seveda do kraja izmišljeno in predstavlja zadnjo izmišljotino angleške propagande.

Novi vpoklici nemških žensk v pomožno vojno službo

Berlin, 5. avgusta. s. S Hitlerjevim razglasom je podaljšana obvezna ženska delovna služba za nadaljnjih šest mesecev. Ženske bodo morale opravljati vojno službo v vojaških pisarnah in v vojnih zdravstvenih ustanovah, zlasti bolnišnicah, gorskih in obmorskih okrovališčih itd. Hitler je dalje odločil, da se število vpoklicanih žensk v pomožni vojni službi poveča od 100.000 na 130.000 oseb. Z novimi vpoklici žensk bo nadaljnjih 100.000 moških moči uporabili pri važnejših vojnih delih.

Vesti 5. avgusta

Ameriške ladjedelnice so v juliju spustile v morje 34 različnih vojnih ladij — nov dokaz za vse naglejše vojne priprave Združenih držav.

Argentinska vlada je na pritisk Združenih držav razpustila osrednjo nacionalistično ustanovo »Višji svet argentinskega nacionalizma«.

Združene države in Sovjetska Rusija so sklenile nov sporazum o ameriški pomoči za Rusijo. Podaljšana je bil trgovski dogovor med obema državama, ameriška vlada pa bo v kratkem izdala dovoljenje za neomejen izvoz vsega za vojskovanje potrebnega blaga v Rusijo.

Člani romunske vlade — generali so imeli važno sejo v bukovinskem mestu Dredealu. Sejo je vodil general Antonescu.

Dopisniki rimskih listov poročajo iz Združenih držav, da se je tam poraba tobaka zelo povečala in da se po mnenju strokovnjakov to godi, kadar je država v vojni ali v vojni nevarnosti, ko so ljudje bolj nervozni.

Ves nemški tisk z velikim poudarkom objavlja govorce, da so se med Združenimi državami in med Rusijo začela pogajanja, da bi Sovjeti odstopili Ameriki letalska in pomorska oporišča v Sibiriji. Zlasti naj bi šlo za oporišča na polotoku Kamčatki in v Vladivostoku, kar bi po nemški sodbi predstavljalo novo ogražanje Japonske.

Vlada holandske Vzhodne Indije je sklenila dovoliti na Japonsko izvoz petroleja, gumija in kositrja, kar ga je bilo kupljenega pred razglasitvijo prepovedi o trgovanju z Japonci.

Japonska ima z Rusijo pogodbo o nevtralnosti, toda če bo Rusija ugodila angleško-ameriškim zahtevam, se bo Japonska morala ravnati po določilih pogodbe o trojni zvezi. Čim hujši bo angleški in ameriški pritisk na Japonsko, tem odločnejša bo, piše tokijski list »Asahic«.

Japonski listi prinašajo na prvem mestu izjavo avstralskega mornariškega ministra, da bo Anglija poslala svoje vojne brodogojve v Tihoo morje, če bo to potrebno. Listi pravijo, da navzočnost ameriškega in angleškega brodogoja v tem predelu jasno priča, kakšni so angliški in ameriški nameni do Japonske.

Novi ameriški zakon o obdavčenju določa bremen za tri milijarde dvesto milijonov dolarjev, kar predstavlja največje davčno breme, ki so ga Združene države bile kdaj v zgodovini deležne. Obdavčenje je bilo potrebno zaradi oboroževalnih izdatkov.

Aretacije komunistov na švedskem

Stockholm, 4. avgusta. Ip. Aretacije komunistov, pri katerih je policija našla tudi tajno radijsko postajo, se nadaljujejo. Ta tajna radijska postaja je morala delovati že pozimi leta 1940, ter je sovjetske oblasti ovesčala podrobno o vojnem gradivu, ki ga je švedska pošiljala na Finsko. Med prvo vojno med Finsko in Rusijo je moskovska radijska postaja podrobno poročala o švedskih pošiljkah na Finsko, da bi te pošiljke morale ostati tajne. Ta radijska oddajna postaja je bila skrita v neki električni žagi, katere stroji so ji dajali tok.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

poraba tobaka narasla za 12%. Po mnenju strokovnjakov se tako naraščanje porabe tobaka ne more ugotoviti v ameriški zgodovini raze: v doba, ko je bila Amerika v vojni in je zaradi vojne nervoznost prebivalstva zelo narasla.

Sanghai, 4. avgusta. Ip. Japonski listi, ki izhajajo na Kitajskem, poročajo, da so oblasti Nizozemske Indije sklenile odpeljati svoje državljane iz pokrajini, ki so zasedene ali pa pod Japonskim nadzorom.

Letalska in pomorska vojna na zahodu

Hitlerjev glavni stan, 4. avgusta. Ip. Vrhovno poveljstvo nemške vojske objavlja:

V boju proti Angliji so uspešni dnevni napadi letal veljali škotskim pristaniškim napravam in napravam na vzhodni obali Anglije. Pri Farerskih otokih je bila potopljena tovorna ladja s 1200 tonami. Ponoči so bojna letala bombardirala vojaške naprave v raznih pristaniških mestih ob škotski in angleški vzhodni obali, med drugim v Hullu. Letala so metala bombe velike vrste in so izbruhnili veliki požari.

Sovražnik je v noči na 4. avgust vrget le malo rušilnih in zažigalnih bomb na severozahodno Nemčijo. Ni bilo niti vojaške niti vojnogospodarske škode. Nočni lovci in protiletalsko topništvo je sestrelilo tri od napadajočih letal.

Ameriške sovražnosti proti Japonski

Rim, 4. avgusta. Ip. V Rimu poudarjajo, da so popolnoma v skladu z resnico govorice, ki se širijo, da misli Amerika zasesti Vladivostok in Kamčatko. V Rimu se prav dobro zavedajo, da je ameriška vlada začela izvajati obsežen načrt za obkoljevanje Japonske, ker hoče izrabiti sedanji obupni položaj sovjetske Rusije. Logično je, da si skuša Roosevelt zagotoviti oporišča na vzhodni azijski obali.

Toda Japonska ne bo mogla ostati brezbržna do vseh teh dogodkov, ki načenjajo vprašanje sprejembe dejanskega stanja v Aziji. Če bi Amerika zasedla Vladivostok, tedaj bi to resno ogrozilo varnost Japonske.

Washington, 4. avgusta. Ip. Visoki komisar za Kanado MacDonald je obiskal lorda Halifaxa in mu izjavil, da Anglija ne plačuje točno svojih naročil v Kanadi. Kanadski davkoplačevalci bodo morali letos plačati 150 milijonov dolarjev in te angleške vojne dobave.

Dopisniki italijanskih listov pa poročajo, da so v Severni Ameriki ugotovili, da zelo narašča poraba tobaka. V primeri z lanskim letom je letošnja

Huda nevihta na dolenski strani

Ljubljana, 5. avgusta.

Ker postaja čez dan zelo soparno, se avgusta popoldne kaj rade pojavljajo lokalne nevihte s točo. Ljubljana z okolice je večer imela okoli 17 kaj nenavadne vremenske pojave. Čez dan je bilo zelo soparno, prijetno za kopanje. Okoli 18. so se začeli na zapadni strani zbirati gosti, črni, kopičasti oblaki, običajni znanilci, da se približuje huda ura. V smeri od Krima proti Kureškemu, Turjaku, Sv. Ahacu in naprej so drveli oblaki in bilo je, kakor da bi se ti oblaki v velikanskem kotru vrteli okrog in okrog. Nad mestom so začele padati, to le nekaj minut, prav debele, redke deževne kaplje. Zapihal je tudi močan veter. Vse je prikačevalo, da se vije nad mestom in bližnjo okolico močan nali in da preti nevarnost toče, ki bi pač vrtnarjem in pridelovalcem raznih polj-

skih sadežev napravila po gredah in njivah neprecenljivo škodo. Nevarnost pa je bila od mesta odstranjena. Hujše pa je bilo v kotu na dolenski strani. Med bliskom in gromom je besnela nevihta, med katero je po nekaterih poljih in vaseh padala tudi gosta in debela toča. Podrobnejši poročil o teh nevihtah še ni. Nevihta, ki se je bližala tudi Ljubljani, pa se je zaradi močnega vetra od zapada obrnila in krenila čez Golovec proti Vevčam, kjer je trajal tudi dobrih 15 minut sila močan nali.

Stari vremenarji zatrjujejo, da še nismo iz nevarnosti hudih vremenskih katastrof. Tja do srede avgusta obstaja še vedno nevarnost toče, ki lahko vse pokosti in uniči lepe upe kmetovalčeve, posebno pa delo priidnih Ljubljančanov, ki so letos zasadili izredno mnogo visokega fižola, paradižnikov in zelja.

Koliko govedi imamo pri nas?

Ljubljana, 5. avgusta.

Konec meseca julija je izšla naredba, ki ureja klanje goveje živine v Ljubljanski pokrajini. Važno je pri tem vprašanje, s koliko živine naša pokrajina razpolaga, da se smotno uredi klanje govedi.

»Prevod« ceni, da imamo sedaj v pokrajini: 737 bikov, 22.418 volov in juncev, 55.781 krav in junic, 4250 juncev z enim letom, 10.685 telet, težkih nad 70 kg ter 3655 telet, težkih manj ko 70 kg, k tem je treba prišteti še 900 glav naknadno prijavljene živine. Skupno bi imela naša pokrajina 98.426 glav goveje živine, težke okoli 30.000.000 kg žive teže.

Računati moramo s povprečno 20% letnega prirastka, kar bi vrglo okoli 6.000.000 kg žive teže ali 3.000.000 kg mesa, govedine in telatine. Pri 350.000 prebivalcih bi to vrglo 9,5 kg na osebo, kar bi bilo kaj malo. Poprej so kraji sedanje ljubljanske pokrajine govejo živino

uvažali, sedaj pa moramo računati le nase.

Zaradi tega čaka našo govedorejo velika naloga: zvišati število, kakovost in plodnost govedi.

V ljubljanski pokrajini imamo v glavnem dve pasmi: dolensko sivorjavo govedo, močno pomešano s staro domačo sivko, pa tudi čisto pasmo okoli selekcijskih središč, ter simodolsko v ljubljanski pokrajini. Obe pasmi sta za naše kraje primerni in hvaležni. Pač pa je v naši pokrajini precej razširjena jalovost krav, ki povzroča veliko izgubo zaradi manjšega števila telet in povzroča manjše mlečnosti. Treba bo podvojiti pozornost pri selekciji plemena in boju proti raznim boleznim, zlasti proti takim, ki povzročajo jalovost krav, in pa pri delu za zboljšanje travnikov in pašnikov. To vse bo pomoglo, da bo naša pokrajina v kratkem potrebo po govejem in telečjem mesu mogla sama kriti.

Ali odprta ali zaprta zaščita otrok?

Ljubljana, 5. avgusta.

O tem, ali naj se majhni otroci — tudi dojenčki, vzgajajo in so pod zdravniškim nadzorom v za to primernem zavodu (zaprta zaščita) ali pa naj bodo pri starših, le na zdravniški pregled naj prihajajo v zavod (odprta zaščita), je bilo že mnogo razprav. To vprašanje nikakor ni novo, ampak ga lahko primerjamo s stilišnim gibanjem od konca 18. stoletja. Takrat je bilo mnogo predlogov in ugovorov za sirotišnice in proti njim.

Velike važnosti pri zaprti zaščiti otrok je to, kakšen duh in duševno vodstvo je v dotičnem zavodu. Priznati je namreč treba, da ni vsak dom tako urejen, da bi bili lahko starši brez skrbi za svojega otroka. V domu mora biti veselje in srčna toplota, tako da se otrok v tem ozračju dobro počuti. Priznati pa tudi moramo, da ima zaprta zaščita velike prednosti, katere ne smemo prezreti. Pametna telesna nega je v zavodih za dojenčke in za otroke bolj zanjena, če zaradi urejenosti zavoda in boljše izobrazbe ter večje izkušnje negovalk in zaščitnih sester. Otroci imajo v zavodu strog red tako pri hrani, spanju in zdravstvenem pregledu. Pa tudi na snago in red v takih zavodih veliko dajo. Te zavode prednosti vplivajo močno na trajno na duševno življenje otrok.

Otroci imajo v zavodu tudi vse, kar je potrebno starost, ga ne more nihče odtrgati v zavodu. Vse odredbe so prilagojene otroku. Vse to na otroka prijetno vpliva. Življenje v družbi drugih otrok pa ima tudi to vrednost, da se otroci medsebojno vzgajajo. Ta medsebojna vzgoja je zelo pogosto prav temeljita. Otrok kmalu začne čutili za celoto, saj je življenje v zavodu življenje države v malem. Otroci, ki so doma doživeli razburjenost dneve, občutijo zavod z njegovo disciplino kot pomirjevalno sredstvo. Nova okolica vpliva na otroka blažilo, za slabše pa je zavod močna opora. Otroška vzgoja je v zavodu poverjena posebnim učiteljicam, posebnim negovalkam, ki je za to izobrazena. Izoliranost vzgojiteljice je jamstvo za napredek otroka.

Posebno za otroke ločencev je zavod naprimernejši kraj, kjer se vzgajajo. Zavod obvaruje otroka škodljivih vplivov enega ali obeh staršev-zakoncev.

Ne da se pa tajiti, da ima zaprta zaščita tudi slabe strani, ki na otroka slabo vplivajo. So nekateri zavodi, ki so glede vzgoje pomanjkljivi. So otroci, katerim enoličnost zavodovega življenja škodi. V zavodu se slabo počutijo tudi tisti otroci, ki imajo sami dosti življenjske sile in so nadarjeni. V zavodu ne pride na svoj račun otrokov nagon, da se sam udejstvuje, da samostojno misli in dela. Zaradi zavodove discipline ne pride do izraza otrokova domišljija in brepenenja po majhnih otroških doživljajih. Tak otrok v zavodu ne more živeti svojega lastnega življenja. Manjka mu osebne svobode. V zavodu se tudi zelo težko razvije medsebojno prijateljstvo med otroki in odraslimi. Skoraj pri vsakem otroku, ki je bil vzgojen v zavodu, se pozna, da mu manjka osebne ljubezni, ker je sam ni bil nikdar deležen v tolikšni meri, kakor je bil doma. V zavodu povečini ni časa za otrokovo

vzgojo, tako da se vsi brigajo bolj za prehrano, kakor pa za vzgojo.

Eno drži: Ni ga polnovrednega nadomestila za družinsko hišo in za rodbino, če je ta seveda sposobna vzgojiti zdravega in dobrega otroka.

Za družine, ki niso zmogne, da bi same vzgojile dobre otroke, pa je najboljša, če svoje otroke oddajo v zavod, kakor pa da bi bili podvrženi slabim vplivom družinskega življenja. Če so v zaprti zaščiti vzgojili na mestu, potem otrok le redko kdaj pogreša rodbinski dom. Nasprotno ima celo možnost za razvoj, ki doma ni vedno mogoč. Zato pa mora biti seveda zavod urejen, kakor družina. Če je zavod takšen, potem ne bo otrok nerazvit in omejen, kakor se čisto trdi za otroke, ki so vzgojeni v zavodih.

Odprta zaščita otrok je pokazala, da tudi v dobri reji otrok telesno uspeva, ni pa še dokazala, kakšno korist bo imela od takega otroka človeška družba. Pri vsem te je treba poudariti tole: ni vsak otrok za zaprto in ne vsak otrok za odprto zaščito. Treba je pri tem upoštevati otrokove osebne lastnosti. Tudi zaprti zaščiti je treba dati tisto mesto, ki ji gre. Če ji odstranimo pomanjkljivosti, bo v naše zadovoljstvo zavzela tisto mesto, ki ji pripada. Vzreja otrok v tujih rodbinah naj bo srednja pot med zaprti in odprto zaščito. Vsak otrok ima pravico, da se mu po njegovi duševni in telesni zmožnosti izbereta primerna vzgoja in nega.

V treh vrstah...

Generalmajor Ringl je bil te dni gost pri neki mariborski družini. Ringl se je udeležil zmagovitih bojev na Kreti. Na stanovanju so ga pozdravili zastopnik domovinske zveze in mladinski krožek »Narvik«. Krožku je Ringl podaril svojo sliko v spomin.

V Novem mestu bodo odselej spet bili »Plač zvonci« v primeru požara in ne bo več tulila sirena kakor je bilo to doslej nekaj časa v navadi.

Učitelji kamniškega in litijskega okraja so imeli oni dan v Domžalah sestanek. Pozdravili jih je šolski pooblaščenec za ta dva okraja H. Praseh. Župan Springer pa je zatem navdušeno govoril v vzvišenih učiteljevih nalogah.

Med Kranjem in Kamnikom so začeli graditi novo cesto, ki bo obe mesti zvezala po najkrajši poti.

Zadnjega preteklega meseca je prišla italijanska zdravstvena kolona v Ambrus, kjer jo je pozdravil ravnatelj šole in pa župan. Zdravniki so pregledali 1124 ljudi. Zvečer istega dne je kolona nadaljevala svojo pot še drugam.

V Kokri je utonil 24-letni dimnikar Jože Golob. Kljub takojšnji pomoči pa Golobu niso več mogli rešiti življenja.

Desno roko si je zlomila Julija Kandare, ko je padla v nedeljo s kolesa.

Pročelje grajskega poslopja popravljajo

Ljubljana, 5. avgusta.

Kakor je bilo v načrtu, bodo ljubljanski grad povsem prenovili. Velike lesene odre so že pred časom postavili na notranji strani grajskega poslopja in prenovili to stran gradu. Zdaj pa so postavili velike odre tudi na nekaterih sprednjih delih grajskega poslopja, da bodo popravili tudi čelno stran ponosnega gradu. Najprej bodo seveda popravili zidovje in kamnenje, ki se ruši. Ko bodo s temi deli, ki pa bodo vzela precej časa, končali, bodo začeli s splošno obnovo grajskega poslopja. Leseni odri so vidni že daleč iz okolice mesta. Prav gotovo je, da bodo obnovljena dela trajala precej časa, saj ni majhna stvar prenoviti tako velik grad kakor je ljubljanski. Dela bodo gotovo trajala nekaj mesecev in se bodo zavlekla še v prihodnje leto. Prenovljeni grad bo Ljubljani v velik okras.

S Hrvaškega

»Hrvatski narod«, glasilo hrvatskega ustaškega gibanja, prinaša med drugim sledeče:

»Hitra organizacija in okrepitev ustaške oblasti se v prvih dneh neodvisne Hrvatske ne bi izvedla v tako kratkem času in na tako praprčen način, ki je presenetil vse prijateljeke inozemce, če ne bi bil ves hrvatski narod najodločnejše za svojo svobodo in za ustaško gibanje, ki je izvedlo največjo revolucijo v zgodovini hrvatskega naroda.

Ta politična zrelost sedanjega našega naraščaja je bila najsrečnejši utemeljitelj tega važnega razdobja. Ustaška oblast je čvrsta. Državno življenje se odvija normalno brez pretresov, četudi se preobrazba celotno narodno življenje. Malo režimov je bilo v povojni Evropi, izveniši nacionalsocialistični v Nemčiji in fašistični v Italiji, kjer bi bila državna oblast tako naslonjena na narod, kakor je ustaška, kljub temu, da živimo v dobi največjih neredov in nedelavnosti. Organiziranje javnih del, ki so v teku, organiziranje prehrane na vsem državnem področju, hitra in vsestranska obnova hrvatske vojske, pravilna ureditev in oživiljenje železniškega prometa in nemotna izvedba vseh gospodarskih odločb in naredb hrvatske države, vse to so znaki, da sloni ustaška Hrvatska na trdnih temeljih vsega kmetkega življa in delavstva.

Vsi ti činilci vzemirajo tri skupine v neodvisni Hrvatski: Zide, ki so izgubili plodni teren za prevratne protihrvatske laži, Srbe, ki so jim usahnili upi za povratek v stare čase, komuniste, to je one, ki prihajajo iz židovskih in srbskih vrst ter one maloštevilne polhrvatske ali hrvatske porokle, katerim se ob revolucionarni ustaški misli razbijajo vse njihove nade. Lotili so se tu in tam zločinških dejanj, ki bi naj vzemirila Hrvatsko in jo predstavili pred svetom kot državo nemira ali celo zemljo, kateri preti razsulo. Vpregli so vse svoje onemogle moči. Pokazali so svoje poslednje znake razdiralnega udejstvovanja; pokazali so jih v svojo propast in izpostavili so se neizmernemu prezirju vsega hrvatskega naroda.

Ko si je hrvatski narod 10. aprila ustvaril svobodo in obnovil svojo državo, je ustaška vlada izpustila na svobodo komuniste. Rekli so jim, naj tudi oni uživajo v svobodi naroda, kateremu pripadajo, toda pod pogojem, da se obvarujejo vsakega dejanja ali rovarjenja proti suverenitetu in neodvisnosti Hrvatske in njenega socialnega reda. V tej preizkušnji so bili 3 mesece. Niso držali besede. Storili so ali pa pripravljali dejanja, kakršnih ne more trpeti nobena država, najmanj pa obnovljena Hrvatska v začetkih svojega državnega življenja, ko more pred svetom dokazati zavest hrvatskega naroda in njegovo sposobnost, da na tem večno hrvatskem področju zgradi področje sreče in napredka.

Poskušali so, pa so se razočarali. Temeljito so se razočarali. Tudi Srbi so se skušali tu in tam zbirati pod rdečo zastavo in poskušali s terorjem. Hrvatska ustaška oblast je odgovorila na vse te poskuse atentatov na neodvisno Hrvatsko, kakor se spodobi za poizkuse take vrste.

Državno življenje ni trpelo nobene občutne škode. Kolo urejanja Hrvatske se vrti dalje z nezadržno močjo, katero mu daje volja hrvatskega naroda, da živi, da ostane samostojen narod in da poskrbi potomstvu srečno življenje.

Prav tako si je zlomila desnico blagajničarka Ema Šoba, ko je padla.

Močno pa si je poškodovala po obrazu 40-letna Pavla Korbarjeva. Tudi njenih poškodb je bil kriv padec.

S kolesom so se dalje ponesrečili še: klobučar Ivan Balanč, Poš Leopold, Križaj Ivanka. Vsi so se zatekli po pomoč v bolnišnico.

Nesreča v Livornu. Sedem delavcev je ob neki hiši postavljalo oder, ko se je konstrukcija nenadoma zamedla in je vse skupaj z delavci vred treščilo na tla. Vsi delavci so se precej pobili, toda k sreči sta le dva med njimi taka, ki se bosta morala dalj časa zdraviti, ker so njune poškodbe težke.

Novice iz Države

Pospeševanje rudarske proizvodnje v Piemontu. Vsa rudarska industrija v Piemontu se trudi, da bi dosegla čim večjo proizvodnjo in tako izpolnila nalogo, ki jo ji nalaga avtarkično gospodarstvo. Posebno dobre rezultate je dosegla rudarska industrija v Cognu, kjer predelujejo magnetit. Obstoj se je delo povečalo, da bi se pridobilo čim več železa doma. Obnovili bodo tudi nekaj opuščenih rudnikov magnetita, kjer se doslej izkopaljevala ruda ni izplačala. Tako vzbujajo veliko zanimanje za četek izkopaljevanj v Dora Balta, Isonje, v Pontebi in Na Prelazu, posebno v Champ de Praz, kjer so našli železno rudo takoj pod vrhno skorjo zemeljske površine, ponekod celo že v globini pol metra. Ruda, ki so jo to dobili, je vsebovala po več kakor 5% magnetita.

Razvoj poljedelstva v Libiji. Navzlic vojni, ki je prizadejala Libiji precej škode, se je zaradi pridnosti kolonistov vendarle posrečilo v nekaterih panogah pridelati več plodov kakor prejšnja leta. Posebno dober je bil letos pridelek tobaka, olivnega olja, datljev in volne. Razumljivo pa je, da teh pridelkov niso mogli izvoziti, niti ne v Italijo, pač pa jih prebivalstvo porabi samo in tako ne potrebuje dosti več uvoza iz svoje materinske zemlje.

Pomnožitev moštva cestne milice v Italiji. V Italiji deluje že dalj časa posebna cestna milica, ki ureja in nadzoruje ves cestni promet v mestih kakor tudi po glavnih pokrajinskih cestah. Njena zasluga je, da je na italijanskih cestah velik red in da se vsa vozila in vozniki točno drže cestno prometnih pravil. Doslej je motorizirana cestna milica štela 1185 mošt, sedaj pa je dobila še novih 200 mošt. Ti ljudje delajo sedaj red na cestni mreži, ki je dolga 22.000 kilometrov.

Italija se bo udeležila velesejmov v Zagrebu, na Dunaju in v Leipzigu. Zavod za zunanjo trgovino je objavil, da se bo Italija udeležila velesejmov v Zagrebu, na Dunaju in v Leipzigu, ki bodo vsi trije v septembru. Pri pripravljanju razstavne materiala bodo sodelovale vse sindikalne organizacije. Udeležba Italije, ugotavlja »Agenzia d'Italia e dell'Impero«, naj pokaže vso trdnost in napredek italijanske industrije, ki s polnim obratom deluje navzlic sedanjim vojni.

Čebelnice matice za Argentino. Pred kratkim je bilo na podlagi dovoljenja italijanskega kmetijskega ministrstva poslanih po letalu 25 čebelnih matic za čebelarje v Argentini. Že več let poprej so se argentinski čebelarji obračali na italijanske čebelarje za dobavo matic, ker so ugotovili, da je mešanje obeh čebelnih plemen rodilo dobre uspehe. Tako pravijo, da se je donos medu v Argentini lani povečal za 20 do 70%.

Z velikim načrtom za namakanje pokrajin okrog Alessandrie se bavijo strokovnjaki in gospodarstveniki v Alessandriji. Na svojem nedavnem sestanku so sklenili potrditi načrt, ki predvideva zgraditev velikanskega jezika, ki bo imel za 120 milijonov kubnih metrov vode in bodo mogli iz njega s pomočjo strojev namakati okrog 25.000 hektarjev zemlje v trikotju Tortona—Novi—Alessandria. Obenem so izdelali načrti za namakanje še drugih pokrajin. Pri tem bodo izrabili razne reke, zlasti pa dotoke reke Pada.

Za pospeševanje gospodarskih stikov med Italijo in novimi pokrajinami. Za pospeševanje za sebnih pobud in za poživljanje gospodarskih stikov med staro državo in novo priključenimi pokrajinami je bila ustanovljena posebna delniška družba pod imenom »Zavod za gospodarski razvoj novih vzhodnih pokrajin«, ki ima zaenkrat 1 milijon lir delniške glavnice. Družba bo v okviru svojih možnosti podpirala vsako pobudo za poživitev gospodarstva v novih pokrajinah in sicer v Dalmaciji in v ljubljanski pokrajini, obenem pa se bo trudila za čim večjo in obilnejšo izmenjavo gospodarskih dobrin med Italijo in novimi pokrajinami.

Povišanje kapitala delniških družb v prvem letošnjem polletju. Kakor javlja »Agenzia d'Italia e dell'Impero«, je delniška glavnica raznih delniških družb v Italiji znašala v prvem polletju letošnjega leta 2288 milijonov lir v primeri s 1491 milijoni lir v istem obdobju lanskega leta. Samo v letošnjem juniju so se povečale delniške glavnice na 511 milijonov lir v primeri z lanskim junijem, ko je znašala 242 milijonov. Samo družba Sna Viscosa je povečala svojo delniško glavnico za 350 milijonov in sicer za 140 milijonov tako, da se je zvišala vrednost že obstoječih delnic, za 210 milijonov pa je bilo izdanih novih 700.000 delnic. Od teh novih delnic jih je družba dala 560.000 na razpolago za vpis svojim starim delničarjem.

Prekop, ki bo povezal Lago Maggiore z Benetkami. Že šest let grade v Italiji plovbeni prekop, ki bo povezal Milan z reko Padom in po njej z morjem. Dela so doslej veljala že 600 milijonov lir. Odsek prekopa od Milana skozi Cremono do reke Pada je dolg 78 kilometrov. Potem gre vodna pot naprej po reki Padu. Na nekaterih mestih, posebno tam, kjer se v Pad izliva Adiza in Minicio, bodo reko očistili in poglobili, da bo plovba nemotna. Ko bo ta prekop dovršen, bo Zgornja Italija dobila novo važno prometno zvezo, katere velike gospodarske koristi se dajo sedaj zaenkrat le slutiti.

Axel

Muntho:

»Spomini in utrinki«

VI. Zverinjak

Gledalec menijo, da skače od veselja, a uboga mala opica dobro ve, kakšno veselje je to. Kuneč je vdan. Zaradi ujetništva mnogih rodov njegovih prednikov je docela otopel — želja po svobodi je že davno umrla v njegovih zajetih možganih. Nima upov, a tudi želja ne. Družabnost ni pozna; zato ni prav nič pripraven, da bi zabaval svojo nemirno prijateljico. Vrh vsega pa je tako bebast, da sploh ne razume celotnega položaja. Vendar pa poplača opici kolikor premora za majhne prijateljske usluge, ki mu jih izkazuje: ko ugasnejo plinske luči in mrzli nočni zrak objame šotor, tedaj severnjak posodi svoj topel kožušček mali tresoč se južnjakinji, stisneta se v gnezdu in čakata novega dne.

Imena prebivalca v opile kletki v kotu niso napisali na tablico. Ravno zdaj ga ni na spregled; nemara je malo zadremal v svoji temni, neznanstvi spalnici. A kdor zagleda živo kolo, ve, da živi tu verveca. Kaj počenja v zverinjak, mi ne gre v glavo, saj vendar vsi dobro vemo, kakšna je verveca. Babjevrni ljudje v moji domovini pravijo, da pomeni nesrečo, če jim verveca prekriža pot. Ne vem, kdo jim je to zabil v glavo. Morda pa ravno verveca — zakaj verveca prav tako veruje v nesrečo, če ji človek prekriža pot. Na žalost ima verveca dovolj razlogov, da veruje v to. Jaz pa sem vedno imel za srečo, če sem kdaj slučajno naletel na tega malega kožušarja. Kadar sem romal skozi gozdove in se rad ustavljal, da

bi bil priča kakega novega čudeža v prirodi, sem prav pogosto zagledal tega mičnega, okretnega malega možička, ko se je pognal na košato vejo visoko nad menoj ali skrbno kukač iz svoje lične kočice in s svojimi jasnimi očmi oprezoval, če se morda ne skrivajo šolarji pod drevesom.

»Le pojdi sem, mali možičke!« sem mu tedaj zaklical v vervečjem jeziku. »Res je sicer, da nisem postal to, kar so mislili, ko sem hodil v šolo, toda hvala Bogu, tako daleč pa sem le dozorel v znanju, da sem se naučil ljubiti tebe in tvoje!« Na žalost nas tega niso učili v šoli za mojih dni. Izmenjavali smo ptičja jajca za stare znamke, majhne ptiče smo streljali s puškami, ki so bile tako velike ko mi sami — zdaj pa naj mi še kdo pride in naj zanika nauk o izvirnem grehu! Bil sem kruti do živali kakor vsi divjaki. Zdaj se skušam pokoriti, kolikor je v mojih močeh, za krivice, ki sem jih tedaj zagrešil. A težko je greh docela zbrisati in poznam krvine madeže na drobni dečjih prstih, ki so se strdili v madeže sramote v spominih na otroška leta nekega moža. V svoje ponižanje povem, da sem ustrelil marsikatero majhnega ptičja in mnoge sem imel ujet. S kesanjem priznam, da sem ubil verveco, podlo oplenil njen dom in njenega mladiča zapri v prav tako kletko kakor tale, pred katero zdaj stojimo.

Glejtel! Tamle leze mala verveca iz svoje spalnice in se začne vrteti v žičnem kolesu. Tisočkrat in tisočkrat je to že delala, a vedno znova

se loti kolesa. Da, prav lepo je gledati! Ko sem opazoval svojo verveco, kako je tekla okrog v žičnem kolesu prav tako ko tale in se je kolo nazadnje vrtelo s tako brzino, da nisem več razločil prečk kolesa, sem imel nepopisno veselje. Zdaj pa vem, zakaj tako teče; teče v strastni želji po svobodi, teče kolikor ji moči daje, da tudi sama ne razloči več prečk. Lahko teče miljo daleč, a vedno bo ostala v isti ječi. Preprosta naprava je izdelana z vražjo spretnostjo; to je Iksionovo kolo muk, na katero so ljudje živali obsodili.

Tukaj vidite sibirskega volka! Tudi volk, kakor dobro veste, je nevarna divja zver. Kadar je ostra zima in mnogo snega, se volkovi bližajo človeškim naseljem in v sestranih tropih drvijo za sammi, ki jih kje zagledajo. Znano je, da so v redkih primerih napadli konje. Vsi smo že brali strašno zgodbo ruskega kmeta, ki se je vračal domov po razsežnih snežiščih. Zaslišal je za sammi zasopelke volkove in zagledal njih žareče oči v mraku. Da bi si rešil življenje, je moral enega svojih otrok vreči volkovom.

Zamorec vam bo povedal, da je bila ta divja zver ujeta, ko je še bila mlada. Kakor navadno, je bila starša ubita, ko je skušala reševati mladiča.

Tla v kletki se svetijo kakor parket, jetnik namreč stalno caplja sem in tja, ker ne pozna miru. Noč in dan hodi iz kota v kot s povešeno glavo, kakor da bi iskal kako luknjo, skozi katero bi lahko pobegnil. Ne bo je našel. Poginil bo za to pregrajo, prav tako kakor jetniki v njegovi domovini.

Samo papiga tamkaj na palci prinaša žarek svetlobe v to temno sliko. Mislim, da vam papige ne bo treba opisati, to živalsko vrsto gotovo dobro poznate. Tale je doma — tako pravijo — v Novem svetu, a tudi v Starem svetu sreča precej

papig. Papiga je splošno priljubljena, saj je dobimo skoraj v sleherni hiši. Papiga ni nesrečna. Ne zaveda se verige, s katero je privezana za nogo; ne zaveda se, da se je rodila e perutmi. Ne trapi svojih možganov z nepotrebnimi premišljevanjem. Zoblje, spi, gladi in lika svojo pisano pernatno obleko in nenehno čenča od zore do mraka. Če je sama, umolkne, ker zna samo ponavljati to, kar je kdo pred njo bleknil. Ponavljati pa zna tako spretno, da se čisto vprašujemo, kadar slišim koga čenčati, ali je človeško bitje ali pa le papiga...

Kocata in mršava žival, ki stoji tam gori in nas opazuje s svojimi mehkiimi, žalostnimi očmi, je »gams iz Švice«. Gams je redkost v zverinjak; dobro je namreč znano, da navadno pogine že v prvem letu svojega jetništva. Kadar pogledam to ubogo žival, mi je tako hudo pri srcu, da vam ne morem povedati. Sam sem že vdihaval svobodni zrak visokih planin in vem, zakaj gams v jetništvu pogine. To so bili pač drugi časi, dragi ujeti gams, ko si se pasel po alpskih pašnikih med ruševjem in ravšom, ko sem videl visoko nad prepado tvoj krasno postavo, ki se je odražala pod jasnim, svetlim nebom! Tebi ni bilo treba hribovske palice, da si se povzpel tja gor, kjer sem zrl gibčnost in igrivost tvojih ljubkih udov med skalami. Vodil si me prav do ledenega kraljestva, visoko po policah Monte Rosa je stopala moja nerodna človeška noga v snežnih sledih, ki so jih zarisali tvoji lični gorski čevlji. Ah, to bi bili časi, dragi jetnik!

Tale čokata, miščasta opica je »Pavijan, star abesinski samec, kakor je zapisano na kletki. Sedi hudo zamišljen in s prsti drobi slamo. Včasih švigne njegov pogled po okolici, a nikar ne mislite, da je tako odsotnega duha kakor bi se zdelo. Pogled je pameten, a hkrati hudoben.

Cene, po katerih se bo poslej plačevala živina

Ljubljana, 5. avgusta. Visoki Komisar obvešča prizadete, da je bila tabela, ki določa cene za klavno govejo živino, ki se bo oddajala v smislu odredbe štev. 71 z dne 19. julija in dekreta štev. 31 z dne 21. julija, kakor sta bila objavljena v Službenem listu št. 59 z dne 23. julija, takole sestavljena:

Telčni I. kategorije pri izrabi nad 60 odstotkov, mesarjeva cena 7 lir, končna cena 7 lir, II. kategorije: pri izrabi 65 do 60 odstotkov: mesarjeva cena 6,50, končna 6,50, III. kategorije: pri izrabi pod 60 odstotkov: mesarjeva cena 6, končna 6 lir. Odstavljena teleta in telice: do 4 stalnih sekavcev I. kategorije: pri izrabi nad 48 odstotkov: mesarjeva cena 4,95, državna premija 1,15, končna cena 6,10, II. kategorije: pri izrabi 48 do 44 odstotkov: mesarjeva cena 4,20, državna nagrada 0,90, končna cena 5,10, III. kategorije: pri izrabi 43 do 38 odstotkov: mesarjeva cena 3,40, državna premija 0,60, končna cena 4 lire.

Voli z več kakor 4 stalnimi sekavci: I. kategorije: pri izrabi nad 47 odstotkov: mesarjeva cena 4,95, državna premija 1,15, končna cena 6,10 lir, II. kategorije: pri izrabi od 47 do 43 odstotkov: mesarjeva cena 4,20, premija 0,90, končna cena 5,10, III. kategorije: pri izrabi 42 do 38 odstotkov, mesarjeva cena 3,40, premija 0,60, končna cena 4.

Krave, ki so se otele, in junice z več kakor 4 stalnimi sekavci: I. kategorije: pri izrabi nad 45 odstotkov: mesarjeva cena 4,20, premija 1,15, končna cena 5,35, II. kategorije: pri izrabi 45 do

40 odstotkov: mesarjeva cena 3,80, premija 0,90, končna cena 4,70, III. kategorije: pri izrabi 39 do 35 odstotkov: mesarjeva cena 3,05, premija 0,60, končna cena 3,65, pri izrabi pod 35 odstotkov: mesarjeva cena 2,50, končna cena 2,50.

Biki z več kakor 4 stalnimi sekavci: I. kategorije: pri izrabi nad 50 odstotkov: mesarjeva cena 4,60, premija 1,15, končna cena 5,75, II. kategorije: pri izrabi 40 do 45 odstotkov: mesarjeva cena 4, premija 0,90, končna cena 4,90, III. kategorije: pri izrabi 44 do 38 odstotkov: mesarjeva cena 3,20, premija 0,60, končna cena 3,80.

Za izrabo se mora smatrati pri govedu razen telet, ki še niso odstavljeni, razmerje med mrtvo in živo težo. Za mrtvo težo se smatra teža zaklane živali, po izkrvavitvi in po odstranitvi kože, drobovja in organov v trebuhu in prsih, vseh ledvic in pripadajoče maščobe, prečne mrene, ne pa kit in mišice, ki ji pripadajo, dalje glave, odrezane pri tilniku, prednje ude, odrezane pri členkih, zadnje ude, odrezane pri nartu, sesci s pripadajočo maščobo, in zunanje spolne organe s pripadajočo maščobo.

Za izrabo telet, ki še niso odstavljeni, se smatra razmerje med mrtvo in živo težo. Za mrtvo težo se smatra teža zaklane živine po izkrvavitvi in odstranitvi naslednjih delov: glave, odsekane pri prvem vretencu, parklji, odsekani pri členku in nartu, drobovje ter organi v trebuhu in prsih, razen obisti in pripadajoče maščobe, ki pripadajo mrtvi teži. Koža se prav tako vstaje v mrtvo težo.

Hradeckega cesta ima bodočnost

Novi mostiček čez Gruberjev prekop je tesno pripojil mestu naselbino pod Golovcem

Ljubljana, 5. avgusta.

Še nekaj dni in novi mostič v podaljšku Strelške ulice čez Gruberjev prekop bo odprt. Dosti črnila se je zaradi njega že prelilo, saj je zahtevala prebivalcev pod Golovcem po tem mostiču stara prav toliko, kolikor je njihova naselbina, nekdanja Hradeckega vasa, sedaj Hradeckega cesta. Ta pa je že stara, sedaj pa dobi najhitrejšo zvezo z mestom, saj preneha biti tako rekoč predmestje Ljubljane, temveč postane sestavni del mesta — od magistrata pa do vzočja Golovca sedaj ne bo več kakor deset minut. Tako se torej obljublja tej naselbini, ki je dosedaj živela nekakšno življenje ob strani Ljubljane, nova lepša bodočnost in vse kaže, da se bo tudi tu razvila lepa naselbina vil, in enodružinskih hiš z vrtni, v kolikor jih še ni.

Preden so v 18. stoletju pričeli kopati Gruberjev prekop, je bil med Gradom in Golovcem precej strm klanec, stalni povod za jezo hudih voznikov, ki so tod vozili z Dolenjskega mimo Ljubljane do Zaloga in naprej v Posavje ali v obratni smeri. Ta klanec se je zdel tedanjim Ljubljancem nepremagljiv in dolgo niso mogli verjeti, da ga bo mogoče prekopati ali celo vodo speljati z Barja med Golovcem in Gradom. Pa je le šlo in celo cesti za Gradom in pod Golovcem so tedaj znatno znižali, pozneje so zgradili pod Golovcem celo železnico. Pred prvo svetovno vojno so cesto za Gradom znižali za nadaljina dva metra, pred desetimi leti pa so jo tudi tlakovali in utrdili s kasoni.

Še pred 150 leti je bilo na obeh straneh Gruberjevega prekopa kakih pet kmelji. Vzponredno z napredkom Ljubljane se je razvijala tudi Hradeckega vasa. Svoje hiše so si postavljali tod večinoma delavci, zaposleni v Ljubljani ali v Vevčah, pa tudi upokojenci, uradniki in slično.

Pred desetimi leti pa so se ti »vščani« oglasili z odločnimi zahtevami: Niso hoteli biti več »vščani« in zato naj se njihova naselbina preimenuje takoj iz Hradeckega vasi v Hradeckega cesto. To se je res kmalu zgodilo. Druga zahteva je bila večja: njihova cesta naj se tlakuje in prav tako uredi, kakor cesta za Gradom. Samo delno je mogla mestna občina ugoditi tej zahtevi, da je cesto nekoliko zboljšala, tako da sedaj ni več tako obupno blatna oziroma prašna, kakor je bila svoj čas. Trejta zahteva pa se uresničuje letos, namreč betonska brv ali mostič čez Gruberjev prekop. Za ta mostič je ljubljanski občinski svet sicer že pred

desetimi leti postavil v mestni proračun znesek 80.000 dinarjev, kar bi bilo tedaj dovolj — toda tedanje finančno ministrstvo je iz vsega proračuna črtalo samo ta znesek — z napravno mostiča niso bile namreč zadovoljne železniške oblasti. Sedaj je torej odpadla tudi ta ovira.

Ze pred napravno tega mostiča pa se je Hradeckega cesta pričela razvijati. Na pobočju Golovca so zrastle lične nove vile in ena nudi iz Strelške ulice prav mičen razgled. Zidana je namreč v slogu velike gorenjske hribovske hiše, kar se na Golovcu prav imenitno poda. Okusne so tudi druge vile, ki so zrastle na zahodnem pobočju Golovca. Te vile, kakor vse hiše, bodo z novim mostičem mnogo pridobile na vrednosti in pripravnosti. Nedvomno bi sedaj še mnogi radi zidali na Golovcu hiše in vile, toda večina Golovca je nezazidljiva in gozd je pod varstvom, kar je edino prav.

Tam, kjer se je nekoč odcepila s ceste na Golovec ozka ilovnata cesta, vodi sedaj široka, z okroglim kamenjem tlakovana ulica do vil, tako da nudi Hradeckega cesta tudi s te strani dober vtis.

Sedaj, ko je ta naselbina pod Golovcem vsa v zelenju in vrtinem cvetju — sprehajalec se zlasti čudi množini dalj — nudi sprehod po njej res pravi užitek. In naselbina se bo še razvila, zakaj nezazidana sveta ob vzočju hriba je še dosti. V resnici naselbina zasluži vso pozornost, ki jo ji mesto posveča.

Slike Nj. V. Kralja in Duce-ja ima na zalogi v dveh velikostih in izvedbah 50x35 cm po lir 6,50 in 40x30 cm po lir 9,20. Ljudska knjigarna v Ljubljani. Pred Skofijo.

Najvišje dovoljene cene na ljubljanskem živilskem trgu

Maksimalne cene za povrtnino, sadje in razne druge sadeže je ljubljanski mestni tržni urad po pooblastilu Visokega Komisarata spet določil za ta teden dogovorno z zastopniki ženskih društev in delavstva, prodajalc in tudi v soglasju s predstavniki naših zelenjadarjev in prodajalcev sadja. Opozarjamo, da je mestni tržni urad izkoristil to pooblastilo Visokega Komisarja še za sedaj, dokler ne bo cen prišlo določiti sam Visoki Komisarjat.

Pridelovalci in prodajalci, zlasti pa kupci, že sedaj občutijo strogo nadzorstvo cen, zato jih pa spet opominjamo, da v Ljubljani nad temi cenami nikdo ne sme prodajati navedenih pridelkov, prav tako pa tudi ne dražje plačevati, saj se bo vsaj nekaj pridelkov med tednom še pocenilo. Maksimalne cene namreč nikakor ne določajo cen, ki bi po njih morali prodajalci prodajati blago, pač pa samo najvišje cene, ki po njih smejo prodajati. Posebno so v tem pogledu grešile mlekarice, ki so trdile, da je prepovedano prodajati mleko pod maksimalno ceno 1,60 L. Prav posebno bi bile pa kaznovane tiste mlekarice, ki so maksimalni ceni 1,60 L. prišlele še 5 centesimov izravnalnega prispevka ter prodajale mleko po 1,65 L. Med njimi so bile celo take mlekarice, ki jim ni treba plačevati izravnalnega prispevka 5 centesimov, ker nosijo v Ljubljano mleko iz drugih občin. Zato moramo vse mlekarice, ki so s takimi neresničnimi izgovori podražile mleko, prav resno svariti, da mleka nikakor ne smejo prodajati nad 1,60 L., pač ga pa lahko prodajajo ceneje. Enako kakor z mlekom je seveda tudi z vsemi drugimi predmeti, ki so jim cene maksimirane, saj na ljubljanskem živilskem trgu vsak dan opažamo kako zaradi večjega dovoza in močnejše konkurence cene posameznih predmetov padajo precej pod maksimalno ceno.

Za ta teden določene maksimalne cene veljajo seveda samo za prodajo na drobno in so naslednje: domači krompir: 1 L. Cena je še vedno zelo visoka, saj je bil domači krompir ob tem času l. 1939., ki se najlaže primerja z letošnjimi razmerami, samo 1 din. Da naša javnost vidi, kako je mestni tržni urad dogovorno s producenti, prodajalci in gospodinjami ter sploh konsumentu upošteval sedanje razmere, bomo pri nekaterih za ta teden določenih maksimalnih cenah v oklepajih navedli tudi predlansko ceno v dinarjih. Koleraba 1 L. (1 Din), rdeča pesa 1,20 L., nizki stročji fižol 1 L., (2,50 Din.), visoki stročji fižol 2,50 L. (l. 1939. 5 Din.), luščeni fižol 3 L., rdeči korenček brez zelenja 2 L., rumeno korenje 0,80 L., zeljate glave 0,80 L. (l. 1939. 1,50 Din.), ohrovt 1 L., glavna solata 2 L., endivija 2 L., kumare 1,20 L., vendar jih bo pa gotovo dosti po precej nižji ceni; kumarice za vlaganje, namreč sorta za vlaganje, ki jih gre okrog 30 na en kilogram 3 L., majhne kumarice za vlaganje, ki jih pa gre 125 na en kilogram, pa 8 L., velike jedilne buče 0,50 L., majhne bučke za polnjenje 3 L., čebula 1 L., česenj 2,50 L., da posamezna glavica, ki jih gre okrog 25 na en kilogram, velja 10 centesimov, grah v stročju 2,50 L. za kg, luščeni grah pa liter 3,50 L.; mehka špinaca 2,50 L. (l. 1939. 4 Din.), trda špinaca 1,50 L.; kislo zelje 3 L. (l. 1939. 5 Din., lani pa 4 Din.); kisla repa 1,50 L., liter lišček 0,80 L., hčer suhih namiznih malin 3,50 L., kilogram mokrih malin za vkuhanje 3,50 L. Kar se jabolok tiče, so bila l. 1939. ob tem času na ljubljanskem trgu po 3 do 8 Din na drobno, letos je pa določena letnim jabolkom prve vrste, torej samo zares lepim namiznim jabolkom kakor beličniku, Astrahanu (žitnica), Sarlamovskemu po 4,50 L. za kilogram, II. vrsta domačih lepih jabolok se ne sme prodajati na drobno čez 3 L., a III. vrsta

jabolk za vkuhanje, ki so bila lani na debelo po 0,50 do 1 Din, letos na ljubljanskem trgu ne smejo biti dražja od 2 L., še cenejša pa mora seveda biti pobirovščina za želiranje. Maksimalna cena domačim marelcam, ki smo jih lahko dobili dosti po 7,50 Din, je pa ta teden na ljubljanskem trgu 6 L., breskve pa smejo biti domače najdražje po 4 L., saj jih je bilo predlansko leto dosti po 9 Din.

Vse cene veljajo samo za kilogram, kjer ni posebej navedena druga mera kakor n. pr. liter. Ponavljamo, da so te cene strogo obvezne tako za prodajalce kakor za gospodinje ter bo vsaka kaznovana, če bi prodajala ali tudi kupovala to blago po višjih cenah. Prepovedano je tudi vmešavanje v pogajanja za ceno, še prav posebno pa odpiranje blaga. Napoved pa moramo še vedno opozarjati kupovalke na strogo naročilo tržnim organom, da morajo vsako gručo okrog prodajalca takoj postaviti v vrsto.

Iz Cerkniške doline

Cerknica, 5. avgusta.

Dež in zopet dež. Kakor smo si ga pred 14 dnevi želeli, da bi razmočil suho zemljo, tako si sedaj želimo, da bi se že zaprle nebeske zatvornice, ki so odprte še skoraj teden dni. Nepristano deževje ljudi moti pri delu. Kakor so žita kazala lepo in bi bil pridelek zares izdaten, je upanje po tem slabem vremenu precej zmanjšano. Kolikor ljudje še niso poželi pšenice, je ta na mnogih njivah tako zbita v zemljo, da je začela ponovno kaliti. Kolikor pa je je ostalo pokonci, je začela črneti.

Nevarnost pa preti tudi ostalim žitaricam, kakor tudi krompirju in fižolu.

Deževje pa je prekrizalo račune tudi tistim, ki so se nadejali lepe košnje v jezeru. Ze lansko leto jezero ni usahnilo, zato bi bila letošnja košnja prav lepa. Jezero je sicer pretekli teden že začelo usihati, toda nepristano deževje je nadaljnje usihanje preprečilo. Čeprav bi se zgodilo — kar pa je malo verjetno — da bi jezero usahnilo ta mesec, bi malokdo končal s košnjo, ker je nevarnost za zalitje v mesecu avgustu, velika.

Po drugi strani pa ima to tudi svojo dobro plat. V jezeru se bo namreč zaredilo veliko rib in se za prvo usihanje obeta prav izdaten ribji lov. Seveda pa voda ne moti najhujših ribičev, ki vseeno z mrežo ali trnkom spravijo na suho vedno kakšno lepo ščuko ali krapa.

Obdarovanje otrok — pevec. Pri obisku Visokega komisarja v Cerknici so se cerkniški otroci izkazali v tem, da so prav lepo in ubrano zapeli himno. Ze tedaj je Visoki komisar izrekel priznanje in čestitke učitelstvu. Mladini — pevcem pa je izkazal priznanje s tem, da so bili vsi preteklo nedeljo obdarovani.

Koledar

Danes, torek 5. avgusta: Mar. Snežna.
Sreda, 6. avgusta: Gosp. spr.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20; mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Vodstvo salezijanskega zavoda na Rakovniku sporoča: Ker salezijanski zavod v Veržeju, kjer so se vzgajali predvsem duhovniški in salezijanski poklici, v teh razmerah ne more več služiti svojemu namenu, naj se obrnejo vsi oni, ki so doslej študirali na tem zavodu, čimprej na tujakšnje vodstvo, da bodo lahko na Rakovniku nadaljevali svoje študije. Prav tako naj se priklase čimprej tudi oni mladeniči, ki se žele posvetiti duhovskemu ali redovnemu stanu, pa bi, ker so že starejši, ne mogli študirati na javnih gimnazijah. Natančne informacije in pogoje za sprejem dobite pri vodstvu salezijanskega zavoda na Rakovniku, Ljubljana.

E. I. A. R. - Radio Lubiana

Torek, 5. avgusta: 12.30 Poročila v slovenščini. 12.45 Operna glasba. 13.00 Napoved časa in radijska poročila. 13.15 Vojno poročilo v slovenščini. 13.17 Radijski orkester. 14. Poročila. 14.15 Orkester pod vodstvom g. Angelinija. 14.45 Poročila v slovenščini. 17.15 do 18. Koncert slovenskega vokalnega kvinteta in kmečkega tria. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Pisana glasba. 20. Napoved časa in poročila. 20.20 Razgovor v slovenščini. 20.30 Pisana glasba. 20.45 Operna prireditev. E.I.A.R.-ja. 21.45 Koncert komornega tria. 22.20 Orkester pod vodstvom g. Bazizza. 22.45 Poročila v slovenščini.

Sreda, 6. avgusta: 7.30 Poročila v slovenščini. 7.45 Slovenska glasba. 8.15 Poročila. 12.30 Poročila v slovenščini. 12.45 Orkestralna glasba. 13. Napoved časa in radijska poročila. 13.15 Vojno poročilo. 13.17 Pisan sporod. 14. Poročila. 14.15 Orkester pod vodstvom g. Manna. 14.15 Poročila v slovenščini. 17.15 Kvartet violončelov iz Torina. 17.40 Spevi sopranistke Alde Panzera. 19. Pouk italijanske. Vodi prof. dr. Leben. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Lalka glasba. 20. Napoved časa in poročila. 20.20 Pogovor v slovenščini. 20.30 Koncert čelista Sedlbauerja, spremlja g. Lipovšek. 21.10 Simfonični koncert pod vodstvom g. Capuana. V odmoru: Pogovor v slovenščini. 22.30 Operna glasba na ploščah. 22.45 Poročila v slovenščini.

Novice iz Ribnice

† Krampelj Nace. Včeraj so položili v Ribnici k večnemu počitku 88 letnega Krampeljvega Naceta. Pokojni je bil 40 let v službi pri Cenu in je bil marljiv delavec. Naj v miru počiva.

Lepa gesta Komisarja dr. Saraceni-ja. Na osebno pobudo civ. komisarja g. dr. Saraceni-ja so bile v soboto in v nedeljo 3 filmske predstave v korist revežev ribniške občine. Vse predstave so bile lepo obiskane. Občinstvo je s svojim polnoštevilnim obiskom dokazalo, da z upoštevanjem odobrava lepo gesto g. komisarja.

SK Kočevje : SK Ribnica 5:2

Po dolgem odmoru je včeraj popoldne nastopil SK Ribnica v Kočevju proti tamkajšnjemu nogometnemu moštvu. Igra je bila precej nezanimiva in ni nudila posebnega užitka. Ves čas so bili Kočevjarji v premoči, zlasti v prvem polčasu, ko so zabili kar štiri gole.

Charlie Chan v San Franciscu

»Potem bom, kot kaže, moral izvesti svoj čarovniški trik.«

Flanery, nadzornik Duff in gospodična Morrow so že bili v nadzornikovi pisarni, ko sta vstopila Chan in Kirk.

»Dobrodošla gospoda,« ju je sprejel Flanery. »Ali hosta prisostvovala zadnjemu dejanju?«

»Nisva hotela, da bi ostala brez tega lepega užitka,« je odvrnil Chan.

»Jaz sem popolnoma pripravljen, je menil Flanery. »Izdelal sem načrt do zadnje podrobnosti.«

Chan je prikalil z glavo v znak, da se strinja z njim, potem pa je rekel:

»Modrijan koplje vodnjak, preden ga napade žej.«

»Kar se vas tiče, se v tem pogledu niste ravno pretegnili,« je očitaloče pripomnil Flanery. »Pa vendar vam moram priznati, tovariš, da ste držali besedo. Pustili ste mi, da jaz rešim to vprašanje in se niste preveč vtikali v moje delo. Sam sem popolnoma kos tej nalogi. Vaša pomoč mi, enostavno rečeno, sploh ni bila potrebna. Prav za prav bi vi lahko že pred desetimi dnevi odpotovali s prvo ladjo, kakor ste imeli v načrtu.«

»Te besede so me užalostile,« je odgovoril Chan. »Toda na srečo nisem preveč bolesten narave. Pripravljen sem, da vam v danem trenutku tudi prisrčno čestitam.«

V sobo je stopil polkovnik Beatem. V njegovem umirjenem preizkušnem vedenju je bilo nekaj skrivnostnega.

Nadzornik, je začel »spet sem tukaj. Po tistem, kar sem slišal...«

»Drago mi je, da ste prišli,« ga je prekinil Flanery.

»S čim bi vam mogel danes ustreči?« je vprašal Beatem in se zleknil v naslanjač.

»Rad bi vas soočil z neko... damo.« Polkovnik je odprl svojo tobačnico, vzela cigareto in udaril z njo ob pokrov.

»Običajno se ne menim dosti za ženske, toda...«

»Do te, tako mislim, ne boste ravnodušni,« je pripomnil Flanery.

»Res?«

Beatem je prižgal vžgalico.

»Gre za ženo, ki je bila z vami skupaj na nekem dolgem potovanju,« je začel Flanery... pred dolgim, dolgim časom.«

Ožgana in koščena polkovnikova roka,

ki je držala vžgalico, se je ustavila na pol poti med škatico in cigareto.

»Ne razumem vas,« je rekel.

»Mislim, da je to potovanje trajalo osem mesecev,« je nadaljeval nadzornik. »Šli ste skozi Kiberski klanec in ste čez Afganistan odšli v Perzijo prav do Teherana.«

Beatem je prižgal svojo cigareto in vrgel vžgalico stran.

»Kaj naj pomeni to pripovedovanje?«

»Vi zelo dobro veste, o čem vam govorim. Govorim vam o Evi Diran, o ženski, ki ste ji pomagali pobeigniti iz Indije pred petnajstimi leti. Nihče vas ni sumnil čisto do sedaj, ali ne, gospod polkovnik? Vi ste bili preveč ugodna in važna osebnost, kajti na prsih ste nosili polno odlikovanje. Toda jaz vem, da ste vi krivci... In vem, da ste Diranu ugrabili ženo... In to vam bom tudi dokazal. Morebiti se mi pa ne bo treba preveč truditi, ker boste morda sami pomagali...«

Tedaj je obmolnil.

Beatem ni bil niti najmanj zmeden, kadil je mirno naprej in gledal, kako se kolobarčki dima vijajo proti stropu.

»Vse to so prazne bedarije in jaz nanje sploh ne bom odgovarjal,« je hladno odgovoril polkovnik.

»Kar in kakor hočete. No, saj bo Eva

Diran vsak hip tukajle. Morebiti vam bo njena navzočnost osvežila spomin. Sedaj ju boste videli, njo in njenega moža.«

Beatem je prikalil z glavo v znak, da nima nič proti temu, potem pa je rekel:

»S tem mi pa zares pripravljate prijetno presenečenje. Pred več leti sem obadva spoznal in sedaj bom srečen, da bom lahko navzoč pri tem ganljivem srečanju.«

Na vratih se je pojavil policaj in javil:

»Prispel je major Diran.«

»Zelo lepo,« je rekel Flanery. »Odvedite polkovnika Beatera v drugo pisarno, v tisto na koncu hodnika in ostanite pri njem, dokler vas ne pokličem.«

Beatem je vstal:

»Povejte mi, prosim vas, ali sem sedaj zaprt?«

»Niste, toda ukazujem vam, da greste s tem policajem, ali ste me razumeli?«

»Razumem. Pojdiva, gospod narednik!«

Odšla sta, Flanery pa se je dvignil in stopil k vratom, ki so vodila v predsobo. Tedaj je pripeljal majorja Dirana.

Diran je za nekaj trenutkov zmeden obstal sredi sobe. Flanery mu je ponudil stol.

»Sedite, gospod! Mi vsi se tukaj že poznamo. Imamo veliko presenečenje za vas: končno smo našli ženo, za katero

mislimo, da je vaša soproga. Takoj mora priti tudi ona.«

Diran ga je pogledal naravnost v oči:

»Našli ste... Evo? Ali je to mogoče?«

»Čez hip jo boste videli. In odkrito vam lahko rečem, da sem osebno popolnoma prepričan... No ja, sicer se boste sami prepričali. Toda pred njenim prihodom bi vam rad zastavil nekaj drobnih vprašanj. Ali ste spominjate, da ee je tisto noč v družbi, ki je v Peshawariju odšla na tisti usodni izlet, nahajal tudi polkovnik Beatem?«

»Da. Bil je.«

»In naslednje jutro je odšel skozi Kiberski klanec na neko dolgo potovanje?«

»Da. Nisem ga mogel pospremiti, vendar vem, da je tedaj odpotoval.«

»Ali vam tedaj ni nihče omenil možnosti, da bi on utegnil s seboj odpeljati vašo ženo?«

To vprašanje je na Dirana delovalo kakor bomba. Ves je prebledel.

»Ne, kaj takšnega mi ni nihče niti omenil, niti si sam nisem mogel misliti,« je rekel s komaj slišnim glasom.

»No, potem pa slišite iz mojih ust, da se je nekaj takega zares zgodilo.«

Diran je skočil na noge in začel nervozno stopicati po sobi gor in dol.

Dalje.

Najstarejša ljudska šola na Kranjskem – v Ribnici?

Latinsko šolo so imeli tu že pred 500 leti

Ribnica, 2. avgusta.

Ribnica slavi po svetu tudi po svojih šolah. Prvo gimnazijo, sedemrazredno latinsko šolo, so imeli Ribničani že l. 1400. Ustanovili so jo ugledni naddiakoni za vzgojo duhovskega nastajanja. O teh šolah je več pomanjkljivih listin, ki pa vendar spričujejo njihov obstoj in zgodovino.

Ena najstarejših ljudskih šol na Kranjskem je menda v Ribnici. Kronist nadučitelj Josip Raktelj, ki je služboval več let v Ribnici, piše v kroniki l. 1848 sledeče:

»Nimamo sicer dokazov — namreč, da je ribniška šola ena najstarejših šol na Kranjskem — pisanih na pergamentu, tudi ne na papir, še manj kronografičnih svodov, vdolbljenih v marmor, ampak — na deskah. Čudno, skoraj smešno je to — tako nadaljuje Raktelj — pa vendar resnično.«

Imena na deskah v grajski kapeli

»Na deskah za velikim oltarjem sv. Jurija poleg nekdanjega ortenburškega gradu nad Ribnico nam to spričujejo lastnoročni podpisi in imena nekdanjih ribniških učiteljev: Simon Gradišer, nadučitelj l. 1690., Jakob Schmidt, 1732, Bernard Lozniker 1740, Franc Ks. Repesch 1756. Za tem oltarjem je še mnogo drugih imen, zapisanih s svinčnikom ali izrezljanih v deske z nožem. Med drugimi je tudi ime rajnega M. Novaka iz l. 1820, katerega se stari ljudje tukaj radi spominjajo in pripovedujejo o lepih pesmicah, ki jih je ta mož pri službi božji »kar med pridigo in govorom stihal in potem zapel.«

Strašen požar

Tu je zaznamovan tudi strašen požar v ribniškem trgu na dan 18. julija 1778. Nato nadaljuje kronist:

»Zakaj so se neki ti moške tako radi na te deske podpisovali, saj imamo še sedem drugih podružnic, pa nikjer ni takih spominov. — Menda zato, ker stoji ta cerkev na meji treh fara, namreč ribniške, sodraške in šentgregorske. Všeč jim je bil gotovo zali oltar, ki je še danes lep, in zdel se jim je dovolj močan, da bi nosil njihova imena cela stoletja.« (Cerkev namreč ni imela kora in so zato peli za oltarjem, pri tem pa se podpisovali.)

Za časa francoske zasedbe je bila ribniška šola v takem slovesu, da je imela učence iz kranjskih, tržaških, istrskih, hrvaških in dalmatinskih krajev. To nam dokazujejo

»Zlate bukve«

ki jih hranijo v deški osnovni šoli v Ribnici. V tej knjigi je zapisan tudi nas največji slovenski pesnik Prešeren kot odličnik-premifer. Hiša, kjer je Prešeren obiskoval pouk, je postala l. 1933. prodajalna za mesne izdelke.

V »zlatih bukvah« najdemo (l. 1808.) ime na Valentinčič Anton iz Dornove, Hren Anton iz Cerknice, Saiz Ivan iz Broda na Hrvaškem, Warthol Peter iz Ljubljane itd. Da je bila ribniška šola tako znamenita, je pripisati dejstvu, da so bile takrat šole na Kranjskem bolj redke. Znana je bila tudi zaradi nemščine, v kateri so poučevali na tej šoli.

L. 1848., ko je nastopil službo na ribniški prilljubljeni učitelj Josip Raktelj, je bilo

v treh razredih le 57 učencev in učenk. l. 1864 pa jih je bilo že nad 300. Začelo je primanjko vati prostora in zato so klicali v šolo šele osem letnike. V eni šolski sobi je bilo po 160 otrok. Ena šolska soba je bila celo na podstrešju.

Starinski zvon izginil

Sedanja dekliška šola je imela iz teh časov starinski, 20 kg težki zvonček. Ta zvonček je izginil pri letošnjem preobratu.

Italija ima 54 tovarn

za izdelovanje radijskih aparatov

Kakor v drugih panogah italijanske industrije, sedanja vojna tudi v najmlajši med vsemi, radijski industriji, ni povzročila nobenega zastoja. Radijska industrija se lepo razvija, kar so dokazale razne tovrstne razstave po Italiji. »Agenzia d'Italia e dell'Impero« poroča, da je bil v zadnjem času kljub temu, da je vojna, dosežen na tem polju celo znaten napredek, ki je vzbudil občudovanje na tujih trgih in si je ta industrijska panoga pridobila velik sloves. Po podatkih omenjene agencije je zdaj v Italiji 54 tovarn ki izdelujejo radijske aparate in potrebščine zanje. V njih je zaposlenih 35.000 tehnično usposobljenih ljudi. Ze leta 1938-39 je vrednost izdelanih predmetov znašala 410 milijonov lir, lansko leto pa že nad pol milijarde.

Ultravioletni žarki proti nalezljivim boleznim

Na 92. zborovanju ameriškega zdravniškega društva je vzbudil mnogo zanimanja in pozornosti načrt, ki ga je predložil nek njegov član-zdravnik, načrt, kako bi se sistematično dale zatreti razne nalezljive bolezni med šolsko mladino s pomočjo ultravioletnih žarkov. To je bil seveda šele načrt, za katerega pa je bilo treba ugotoviti, če je tudi praktično izvedljiv. Poročilo iz Clevelanda pravi, da ga zdaj ameriške šole proučujejo, oziroma uvajajo v prakso.

Dr. William F. Wells in njegova žena Milner, ki oba poučujeta na medicinski fakulteti vseučilišča v Pensilvaniji, pravita, da se jima je že posrečilo s pomočjo nekega aparata, ki izžareva ultravioleto žarke in ki sta ga postavila po učilnicah, preprečiti v številnih primerih nadaljnje razširjanje neke nalezljive bolezni, na kateri je zbolelo nekaj učencev.

Monopol nad poljskimi pridelki na Hrvaškem

Na Hrvaškem so uvedli monopol nad poljskimi pridelki, ki ga neposredno izvaja Državni prehranjevalni urad s pomočjo svojih podrejenih organov. Medtem ko je za pšenico in koruzo že pred ustanovitvijo nove hrvaške države obstajal monopol, ki ga je imel »Pogoda«, spadajo po novem pod monopol, ki ga izvaja samo država, koruza, rž, oves, ječmen in bob.

Počitniška kolonija FIAT-a »Edoardo Agnelli« v Apuaniji. Poslopje kolonije ima oblike stolpa, je visoko 54 m, v zunanjem premeru meri 24 m, obseg 20.000 kubičnih metrov in ima 17 nadstropij

Umril je indijski knez — ljubitelj belih živali

Iz Newyorka je prispela novica, da je umrl indijski knez Krakrazatin Najaram, kolapurski maharadža. Smrt je precej zgodaj prišla ponj, saj je dočkal komaj 43 let. Med vsemi drugimi indijskimi knezi je veljal za svojevrstnega posebnega. Že po zunanosti se je precej razlikoval od drugih, zlasti po svoji obilnosti. Tehal je namreč celih 150 kg. Pravijo, da je imel nenavadno »dober tek« in da je navadno popravlil najmanj trikrat toliko kot navaden človek. Zato na vse zadnje tudi ni čudno, če se je tako lepo zredil.

Tudi pravijo, da je bil močan kot sam Samson. Kaj rad je meril svoje moči zlasti s tistimi, ki so veljali za najboljše atlete rokoborce. Ker pa je navadno z vsakim kaj hitro opravi, si je začel izbirati za svoje nasprotnike mlade slone, da bi bil boj vsaj približno enak. Štiri je redil

v svojih hlevih nalašč za to, da se je z njimi boril.

Maharadža Najaram Krakrapatin je imel posebno rad čisto bele živali, kakršne so seveda precej redke. Prebrisani trgovci so te ali one vrste živali enostavno belo pobarvali tako, da se ni opazilo, potem pa so mu jo ponudili naprodaj, saj so vedeli, da jo bo prav gotovo kupil in tudi dobro plačal, ker se na živali drugače ni kaj dosti razumel. Nek Anglež mu je baje nekoč prodal za drag denar kot vzrejo žival čisto navadno veliko psico, ki jo je pobarcal, da je bila bela kot sneg. Ko se je nekaj dni potem mudil s to živaljo v svojih vrtovih in ga je vjela nenadno ploha, je šele spoznal, kako ga je tisti Anglež potegnil. Dež je barvo izpral in nesrečna žival je bila spet temnosiva kot nekoč. Maharadža se baje ni prav nič razjezil, pač pa je samo hladno pripomnil: »Saj se poznamo...«

Domač pravi čaj

Vojna današnjih dni je postavila gospodinjstvo pred mnogo težkih vprašanj, med drugimi tudi, kako nadomestiti razna inozemska hranila, ki se dobe le še za drag denar ali pa sploh ne več. Med te spada tudi pravi ali ruski čaj, ki raste na Kitajskem, Japonskem, v Indiji in na nekaterih otokih. Ime »ruski« čaj je dobil zaradi tega, ker so ga nekatere veletrgovine razpošiljale preko Rusije. Za ruski čaj nabirajo mlade liste nekaterih kamelij (camelia japonica — sinensis in assamica) in jih puste zveneti, nakar jih stlačijo, da se vnamejo, nato pa fermentirajo. Listi vsebujejo coffein (= thein) theobromin, theophyllin, česlovino in eterična olja. Uživali so ga že 3000 let pr. Kr. Najboljši je »Shan« čaj, ki raste v pokrajini Shan blizu Birme. A ker je silno drag, ga v Evropi le težko dobiš.

Med našim rastlinstvom imamo obilo nadomestkov za pravi čaj, ki so, ako so pravilno pripravljani, celo boljše in okusnejše od ruskega čaja, poleg tega pa še neprimerno cenejši. Po okusu je najbolj podooben pravemu čaju čaj iz mešanice rastlin, ki jih lahko sami naberejo. To so mladi listki in vršički naslednjih rož: božjega dreve (ilex), prvenca (asperula), lagodnjaka (fragaria), breze (betula), kopitnika (asarum) — pazi, da ne utrgaš tudi gomolja, ki je sicer zdravilen a strupen! —, trave devetih grobov (alchemilla) in trpotca (plantago). Naberejo le mlade, cele in neobjedene lističe in to le ob suhem vremenu. Nabrano prinesemo domov, kjer jih skrbno pregledamo in izločimo zemljo, suhe dele itd. Nato stresemo vse na čisto desko, da ovene, ne sme se pa posušiti. Medtem sešijemo platneno vrečko in ko je listje dovolj vloženo, ga močno stlačimo vanjo. Ko je vrečka polna, jo zavežemo in trdo povijemo s povojem pa z volneno cunjco. Nato obesimo vrečko nad štedilnik, a precej visoko, da ni na vročem. Zaradi stisnjenja in toplega zraka od ognjišča se listi vnamejo in se prične v njih razne snovi spreminjati, razkrajati, odnosno spajati — čaj se fermentira. Tako ga pustimo do 7 ur, nekoliko manj ali dlje, kar je odvisno od toplete ognjišča in zrelosti listja, zato je nekoliko dvomljivo, da bi takoj prvič pogodili in dobili res izobren čaj. Treba bo pač nekajkrat poizkusiti, saj itak nič ne stane. Od časa fermentiranja je namreč vse odvisno. Ko je čaj dovolj ogret ga zopet stresemo na desko in primerno posušimo, da se nam med shranjevanjem ne pokvari.

120 milijonov mačk in njih »socialni položaj«

Nov dokaz, kako si Amerika kljub resnim časom še vedno dovoljuje vse mogoče norosti

»Ultime notizie« so pred kratkim prinesle novico, da zdaj že znani izid »matčega štetja« — če ga tako imenujemo v primerjavi z ljudskim štetjem — ki ga je izvedla mednarodna organizacija za zaščito mačk. Po teh podatkih je v Združenih državah ameriških 120 milijonov mačk. Samo državnica New York jih ima dobrih 7 milijonov in ima v tem oziru svetovni rekord.

Poročilo pripominja, da pri tem štetju niso zapisovali »poklica«, skušali pa so vseeno s številkami podati, kakšen je »socialni položaj« teh številnih ameriških »prebivalcev«. Iz ugotovljenih podatkov je razvidno — tako se zabava poročevalec — da 4.500.000 ameriških mačk nima stalnega bivališča in lastnega doma, pač pa se potepa okrog. Zaradi tega so te mačke, pravi, izpostavljene številnim nevarnostim, med katerimi je največja ta, da postanejo plen drugih brezdomcev, to se pravi brezposelnih ljudi, ki mačke kaj radi love in jedo, kajti matče meso je tako dobro, da ga po mnogih

restavracijah prodajajo za zajčje, ne da bi ga ljudje, ki ga dobe na mizo, spoznali.

Zaradi takšnih nevarnosti, ki prete mačjemu rodu, nadaljuje ta zabavni poročevalec je omenjena mednarodna organizacija začela misliti na to, kako bi našla učinkovito sredstvo za zaščito potepajočih se mačk. Skušala jim preskrbeti stalna bivališča in jih pripraviti do tega, da bi se držale »doma«. Zato je to mednarodno društvo naslovilo na dekleta, mlajša in starejša, naj se usmiliijo teh živali in naj vsaka po eno vzame za svojo ter jo tako obvaruje vseh nevarnosti. Prirejajo celo zborovanja, na katerih skušajo rešiti to važno vprašanje.

Za tiste mačke, ki se s kakšnim pogumnim dejanjem še prav posebno odlikujejo, so določili celo nagrade. Tako so takšno nagrado dali mački »Michu«, ki je iz goreče hiše, v kateri je »stanovale«, rešila skozi ožen pet svojih mladičev.

Spet nov dokaz, kako Amerika kljub sedanjim resnim časom še vedno uganja svoje norosti.

Zastopnik Španskega falanšističnega sindikata izroča narado 5000 pezet zakoncem, ki sta imela 19 otrok (16 jih še živi) in zaslužita na dan po 3 pezet.

G. L. Bonelli:

Črni križar

Zgodovinski roman

Andrej je odšel, da izvrši vse gospodarjeve ukaze, Hugo pa se je zamišljen vračal k svojemu šotoru. Skrbelo ga je, da bi jutrišnja, vse prej kot lahko nalogo čim bolj izvedel.

Ali se bo znal izkazati vrednega zaupanja, katerega mu je kazal Gotfrid Bujonski?

Ko je dospel v šotor, si je odpel težki oklep in ga postavil poleg ležišča na tla. Nato je iztegnil roko in vzel meh z vodo. Nesel ga je k ustom in željno srknil osvežujočo tekočino, kajti pot in vročina dneva sta mu osušila grlo.

Toda že pri prvem požirku je opazil, da ima voda nekaj zopern okus. Odmaknil je meh od ust in zlił nekoliko tekočine na dlan; toda prve kapljice, ki so prišlele iz meha, so bile tudi že zadnje, ki jih je mogel videti. Stresel ga je mraz in zdelo se mu je, da se vse okrog njega ruši nanj. Meh mu je padel iz rok in nezavesten se je zgrudil na posteljo.

Na obzorju se je začelo komaj nekoliko svetlikati, ko se je Andrej prebudil in vrgel odejo raz sebe. Pomencal si je oči in zaspano pogledal naokrog. Vse je bilo še tiho, le tu pa tam je bilo slišati smrčanje ali stokanje katerega izmed spečih vojakov.

»Kmalu se bo začelo daniti,« si je dejal Andrej. »Čas je, da grem klicati svojega gospoda.«

Prav kmalu je stal pred Hugovim šotorom in vstopil. Videl je, da mladenič še spi, zato ga je narahlo stresel.

»Čas je, gospod!« je tiho dejal.

Hugo pa se ni gnil. Andrej ga je znova stresel. Šele sedaj se je zavedel, da je gospodarjev spanec zelo nenavaden. Ves prestrašen je stekel iz šotora.

VIII. poglavje.

Poraz.

Skoraj v istem hipu, je v razdalji več milj, Gotfrid Bujonski odkorakal s svojo armado, pustivši eno tretjino bojevnikov v bližini antiohijskega obzidja, pod poveljstvom Boenmoda in škofa Ademara.

Čete saracenov, ki so prihitele na pomoč mestu, so predstavljale veliko nevarnost za krščansko vojsko in Gotfrid je bil odločen, da se jih znebi, saj niso le ogražale cele armade, temveč so tudi otežkočale oskrbovanje vojske z živežem, kar bi moglo zelo zavleči obleganje Antiohije in škodovati bojnemu razpoloženju križarjev.

Izvidniki so prišli poročati, da so saraceni ponoči dobili ojačenja, toda Gotfrid se je zanašal na Hugov nenadni napad od zadaj in je zato zapovedal, da naj se pohod nadaljuje.

Uro pozneje so že zagledali sovražnikove vrste in se hipoma razvrstili, pripravljeni na napad.

Na prvi znak trombe so se konjeniki z vso besnostjo vrgli na sovražnika, ki pa je bil že obveščen o nakani kristjanov in jih je čakal, pripravljen na boj.

Prvi spopad med obema sovražnikoma je bil strašen. Meči so se odbijali od železnih čelad in oklepov; konji so rezgetali in se vzpenjali. Krik besnosti napadalcev se je družil s krikom bolečin ranjenecv in umirajočih.

Tankred, ki je na čelu svojih borcev kosil sovražnika na desno in levo, se je približal Gotfridu, ki se je z majhno skupino viteзов boril proti čeli trumi divjih saracenov, ki so se za vsako ceno hoteli polastiti velike križarske zastave, katero je zastavonoša nosil poleg njega.

»Ne bo preveč lahka zadeva!« je dejal Tankred in v istem hipu pahnil s konja nevernika, ki se je hotel polastiti zastave.

»Bo pač toliko več slave, če se nam posreči, da zmagamo,« mu je odvrnil poveljnik. »Na vsak način pa mora vsak hip nastopiti Ivrejski vitez s svojimi vojščaki in potem...«

Spretno se je izmaknil udarcu nekega orjaškega saracena in nato z bliskovito naglico navlil nanj. Z enim samim udarcem ga je skoraj presekla na dvoje. Zagnal se je med saracene s tako

divjo silo, da so se preplašeni umikali pred njim. S svojim mečem si je utrl pot skozi njihove vrste in ostali vitezi so mu sledili ter kosili sovražnika na levo in desno.

Kmalu so se tudi pešci spustili v boj, ki je od minute do minute postajal bolj divji. Toda saraceni so bili po številu mnogo močnejši in to je prav kmalu vplivalo tudi na potek bojev.

Čet, ki jih je vodil Hugo Ivrejski ni bilo še od nikoder in ker je Gotfrid opazil, da obe sovražnikovi krili počasi a stalno napredujeta in je v tem obstajala nevarnost, da bo krščanska armada obkoljena, se mu je zdelo najbolj primerno, da zapove počasen umik. Kakor hitro se prikaže težko pričakovana okrepitev, bo še vedno lahko ponovil napad.

Vendar pa je bilo vse čakanje zaman. Križarji so se dokončno umaknili, ne da bi jih saraceni zasledovali. Ti so se namreč bali, da je ta nenaden umik, po tako ljuti borbi le nova nakana.

V Hugovem taborišču pa se je medtem posrečilo Andreju, da je našel nekega človeka, ki se je razumel na zdravljenje in ki je po dolgem prizadevanju spravil viteza k zavesti. Toda kljub vsemu trudu sta minili dve uri, preden je Hugo odprl oči.

Andrej si je olajšano oddahnil.

»Hvala Bogu, gospod Hugo! Kako se počutite?«

Hugo se je prijel za razgreto čelo in se z velikim trudom dvignil.

»Kaj se mi je zgodilo?« je vprašal s slabotnim glasom.

»Saj to bi tudi jaz rad vedel. Našel sem vas nezvestnega danes jutraj ob zori in...«

»Danes jutraj?... Koliko je neki sedaj ura?«

Andrej je pogledal proti izhodu.

»Čez približno eno uro bo poldne, gospod Hugo.«

Mladenič se je prijel z obema rokama za glavo. Nato se je z velikim trudom dvignil s postelje.

»Moj Bog!« je vzkliznil. »Brž Andrej! Naj se čete takoj pripravijo za odhod. Bojim se, da se je po moji krivdi zgodila velika nesreča.«

Njegovo povelje se je v hipu izvršilo in prav kmalu so njegovi konjeniki dirjali proti kraju, kamor bi bili morali iti že pred nekaj uram. Hugo je jezdil pred njimi in s tesnobo v duši mislil na to, kar se je morda zgodilo v času, ko je on ležal v nezavesti, ki mu je bila prava uganika.